

Regionale visie sociaal domein

Terugblik raadsessie 2 april 2019

Sociale Dienst
Drechtsteden

Samen werken
aan zelfstandigheid

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Workshop 'Bestaanszekerheid & Stabilisatie'	5
3. Workshop 'Werk & Ontwikkeling'	7
4. Workshop 'Zorg & Ondersteuning'	9

1. Inleiding

In dit document geven wij een terugblik op de raadsessies tijdens de Drechtstedendinsdag op 2 april 2019. De avond werd georganiseerd als onderdeel van het proces om te komen tot een regionaal plan sociaal domein voor de onderdelen die zijn gedelegeerd aan de **Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD)**.

Uit alle input die afgelopen maanden is opgehaald ziet de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) drie hoofdpogaven. Dit zijn Bestaanszekerheid & Stabiliteit, Werk & Ontwikkeling en Zorg & Ondersteuning. De Sociale Dienst Drechtsteden heeft de (Drecht)raadsleden op 2 april geïnformeerd en gevraagd om mee te denken over deze hoofdpogaven. Door middel van drie themaworkshops zijn de raadsleden gevraagd over hoe zij aankijken tegen de ambities en de financiële consequenties.

Terugblik op het proces

Tijdens de Drechtstedendinsdag op 4 september is een doorkijk gegeven van de landelijke ontwikkeling in financiële systematieken en wat dit betekent voor de te maken keuzes door gemeenten in het sociaal domein. De Drechtstedendinsdag van 4 december diende ertoe om de uitkomsten van gesprekken met verschillende stakeholders over thema's als zelfredzaamheid, integraliteit, kennis en trends en ontwikkelingen bij de raadsleden te toetsen en input voor het vervolgproces op te halen. In de afgelopen periode zijn inwoners en lokale raden geïnformeerd en bevraagd en hebben de beleidsmedewerkers van de Sociale Dienst Drechtsteden verschillende toekomstscenario's uitgewerkt die ter discussie op 2 april voorgelegd werden aan de raad. In het vervolg van 2 april is een conceptversie van het uiteindelijke plan opgesteld. Naar verwachting zal dit concept in juni aan de Carrousel Sociaal ter bespreking worden voorgelegd, tegelijkertijd zullen de adviesraden worden gevraagd te adviseren.

2 april

De sessie van 2 april werd ingeleid door wethouder Peter Heijkoop en David van Maanen, directeur van de SDD. Er werd teruggekeken op het proces tot nu toe en de opgehaalde input van lokale raden en inwoners werd toegelicht. David van Maanen gaf vervolgens een doorkijk naar de toekomst. Op alle hoofdpogaven (Werk & Ontwikkeling, Zorg & Ondersteuning, Bestaanszekerheid & Stabiliteit) zal er in de komende jaar autonome groei en daarmee een kostenstijging te zien zijn. Dat komt deels door (bijvoorbeeld demografische) veranderingen in de samenleving en deels door landelijke politiek (afbouw

Wsw & Wajong etc.). Op dit moment werken we in het sociaal domein in de Drechtsteden vrij efficiënt. Echter, er zijn op alle beleidsterreinen inwoners die we nog niet voldoende kunnen helpen. Om deze inwoners te kunnen ondersteunen is nieuw beleid en extra of andere inzet nodig. Na het plenaire gedeelte werden de ambities en de financiële consequenties die uit dit verhaal voortvloeien per hoofdpogave in workshopvorm gepresenteerd en bediscussieerd.

2. Workshop 'Bestaanszekerheid & Stabilisatie'

Op het gebied van armoede en schulden valt nog veel te behalen – zowel in de Drechtsteden als landelijk. Er zijn inwoners met een laag inkomen die structureel €50,- of meer per maand tekort komen. Tegelijkertijd bereikt de Sociale Dienst Drechtsteden in de regio maar een relatief klein aandeel van alle huishoudens met financiële problemen. Geconstateerd wordt dat inwoners pas bij de Sociale Dienst aankloppen als de schulden hoog opgelopen zijn.

Focus op inwoner en leefwereld

De schulden- en armoedeproblematiek in de Drechtsteden werd door de deelnemers herkend en er was overeenstemming dat hier actie op nodig is. Tijdens de sessie werden er veel vragen gesteld over de leefwereld van de armen en mensen met schulden in de Drechtsteden. Wanneer zijn schulden problematisch? Wat betekent niet rondkomen, wat kan je dan wel of niet kopen? Hoe ontstaan schulden? Zitten armoede en schulden nog steeds in de taboesfeer? Een goed inzicht in achtergronden en de motieven van de doelgroep is nodig om de beste oplossingen voor de stijgende vraag naar ondersteuning te bepalen.

Zover mogelijk naar zelfredzaamheid begeleiden

Vooraf op het gebied van zelfredzaamheid waren er veel vragen. Hoe zelfredzaam is de groep met een laag inkomen? Zijn deze inwoners zelfredzaam genoeg? Als niet, kunnen ze dan wel ondersteund worden richting financiële zelfredzaamheid? En is het überhaupt mogelijk om met zo weinig geld rond te komen of zit het bestaansminimum te laag? Uiteindelijk was er overeenstemming dat goede begeleiding en nazorg essentieel zijn en dat beiden waar mogelijk en haalbaar op uiteindelijke (zelf)redzaamheid gericht moeten zijn.

Meer inzetten op preventie en vroegsignalering

Over preventie en vroegsignalering was de Drechttraad eenduidig. Raadsleden gaven aan dat tijdig moet worden ingezet op voorlichting en het aanbieden van hulp en dat de grootste winst is te halen waar schulden dreigen. Vroegsignalering werd als belangrijk onderdeel van succesvolle schuldhulpverlening herkend. Er was steun voor de lopende projecten met het CAK over schulden bij de zorgverzekeraar en op het gebied van

huurachterstanden. Ook is het van belang om op het gebied van vroegsignalering met meer partijen samen te werken en inwoners met problemen eerder te benaderen.

Verplichten schuldhulpverlening als mogelijkheid

In hoeverre moet de overheid in het leven van personen met een uitkering kunnen ingrijpen? De vraag of zij gedwongen kunnen worden om schuldhulpverlening te accepteren als deze belemmerend werken bij het kunnen uitstromen naar werk werd door de meerderheid met 'Ja' beantwoord. Men vindt het belangrijk dat inwoners iets 'terug doen' voor de gepleegde inzet. Wel werd opgemerkt dat dwang niet altijd tot het gewenste resultaat leidt en dat gezocht moet worden naar een balans tussen eigen verantwoordelijkheid en dwang.

3. Workshop 'Werk & Ontwikkeling'

Het aantal inwoners dat bijstand heeft en niet zonder extra begeleiding kan uitstromen naar de arbeidsmarkt groeit. Dit komt doordat er binnen een aantrekkelijke arbeidsmarkt van de afgelopen jaren veel mensen zijn uitgestroomd naar werk. De groep die overblijft, heeft vaak veel inzet nodig om de stap naar de arbeidsmarkt te kunnen maken. Dit geldt ook voor de nieuwe doelgroepen van de Participatiewet (voor 2015 Wsw en Wajong). Er bestaat een kloof tussen de competenties en vaardigheden van uitkeringsgerechtigden enerzijds, en de eisen die door de markt worden gesteld anderzijds. De vraag is hoe deze kloof te overbruggen? Met andere woorden: hoe kan de potentiële arbeidsmarktwaarde van de doelgroep optimaal ontwikkeld worden?

Steun voor inzet op ontwikkeling

Tijdens de sessies bleek steun voor het verschuiven van de focus van directe bemiddeling naar een focus meer gericht op ontwikkeling van inwoners richting de arbeidsmarkt. Daarbij had het scenario waarin de meeste kandidaten ontwikkeld worden de voorkeur, vanwege het hoge maatschappelijke resultaat. Om kandidaten de benodigde vaardigheden aan te leren, kan de Sociale Dienst Drechtsteden nauwer met Drechtwerk en andere (lokale) organisaties samenwerken. Ook hier bleek steun voor te zijn. Dit vergt een extra investering aan de voorkant, maar de gedeelde visie was dat deze investering zich op termijn terugbetaalt.

Loonkostensubsidie

Een belangrijk instrument om inwoners met beperkingen kansen op de arbeidsmarkt te bieden is loonkostensubsidie. Werkgevers worden met loonkostensubsidie gecompenseerd voor het gebrek aan arbeidsvermogen. De loonkostensubsidie wordt gefinancierd uit hetzelfde budget als de bijstandsuitkeringen. Gemeenten worden echter gekort op dit budget zodra een kandidaat (al dan niet met loonkostensubsidie) uitstroomt uit de uitkering. Kortom, de kosten blijven deels, maar worden niet gecompenseerd vanuit de rijksbijdrage. Er loopt momenteel een lobby- en een bezwaarschrifttraject om de verdeelsystematiek van de BUIG aan te passen. Aanwezigen steunden de lobby en hoopten op een positieve uitkomst.

Maatschappelijke waarde van werk

De maatschappelijke waarde van werk is hoog. Arbeid zorgt ervoor dat de kwaliteit van het leven wordt vergroot en tegelijkertijd wordt de behoefte aan zorg en bijstand verminderd. Dat leidt ertoe dat niet alle baten van het inzetten op werk bij de Sociale Dienst Drechtsteden of zelfs de overheid zullen belanden. Ook het belang van meedoen voor de inwoners die niet in staat zijn om te werken is besproken. De raadsleden waren het ermee eens dat een investering wenselijk is, ook als de baten deels bij andere partijen terecht komen. Wel was er behoefte aan een beter zicht op deze maatschappelijke baten.

Aanhoudende aandacht voor doelgroepen

Binnen het beleid kan gekozen worden om meer of minder in bepaalde groepen te investeren. De raadsleden zag het als een goede ontwikkeling dat de nieuwe doelgroepen van de Participatiewet (jongeren die voorheen in de WSW/Wajong kwamen) via de Vso/Pro- en MatchMaker-aanpak een plek op de arbeidsmarkt vinden. Ook werd extra inzet gevraagd op oudere werknemers die in de praktijk moeilijk aan het werk blijken te komen, en op inwoners met GGZ-problematiek. Projecten als 'Werk als beste zorg' worden gezien als een effectieve werkwijze. Het belang van inzet van ervaringsdeskundigen werd ook genoemd.

Werken moet lonen

Werken moet lonen, maar dat is niet altijd het geval bij inwoners die uitstromen naar werk. Een van de oorzaken is de armoedeval; het gegeven is dat de inkomensafhankelijke regelingen vervallen naarmate het inkomen stijgt. Aangegeven werd dat het regionale beleid gericht zou moeten zijn op het voorkomen van de armoedeval, met daarbij wel de notie dat dit beperkt effect zal hebben omdat het rijksbeleid betreft. Raadsleden vinden het wenselijk om vanuit de regio een lobby richting de landelijke politiek (o.a. via de portefeuillehouder/VNG) te voeren.

Een bekend probleem is dat inwoners die parttime uitstromen geen financieel voordeel hebben en daarnaast een vervelende administratieve last hebben, onder andere door verrekening van inkomsten. De raadsleden willen dat voor deze inwoners wordt ingezet op ontzorgen en waar mogelijk een positieve financiële prikkel geboden wordt voor inwoners die (deels) uitstromen uit de bijstand. Binnen het huidige beleid is nu geen ruimte voor nazorg van mensen die uitgestroomd zijn naar werk; dit zou wel wenselijk zijn.

4. Workshop 'Zorg & Ondersteuning'

Voor zorg en ondersteuning geldt dat het regionale beleid zich richt op de toegang tot en het zorgen voor maatwerkvoorzieningen. De vraag naar ondersteuning en de kosten daarvan nemen toe door een aantal demografische, maatschappelijke en landelijke ontwikkelingen. Ook stijgt de kostprijs van de voorzieningen, bijvoorbeeld als gevolg van CAO-ontwikkelingen. Deze autonome trends zijn vanuit het regionale beleid maar zeer beperkt te beïnvloeden. Tegelijkertijd zijn er wel nog inwoners voor wie de ondersteuning beter georganiseerd kan worden. Met raadsleden is gesproken over op welke wijze zorg en ondersteuning meer toekomstbestendig georganiseerd zou kunnen worden.

Aansluiting bij jeugdhulp

Voor jongeren die op hun 18^e jaar uitstromen uit de (residentiele) jeugdhulp en geen netwerk hebben om op terug te vallen geldt dat zij een ondersteuningsvraag hebben op de gebieden wonen, zorg en financiën. Voor een deel van deze groep mist op dit moment een passend aanbod. Het ontwikkelen van dit aanbod vergt een investering vanuit het regionale sociaal domein, maar zorgt naar verwachting voor minder uitgaven voor 18 + 'ers vanuit het jeugddomein. Tevens biedt het deze jongeren perspectief waardoor zij in de toekomst geen of minder beroep op ondersteuning hoeven te doen. De gedeelde ambitie is dat de ondersteuning aan deze groep verder wordt ontwikkeld.

Innovatie en experimenteerruimte

Voor inwoners met een ondersteuningsvraag op meerdere domeinen kan de ondersteuning integraler worden aangeboden. Hierbij valt te denken aan inwoners met zowel schulden als een zorgvraag, gezinnen waar meerdere problemen spelen, of ouderen met fysieke beperkingen en eenzaamheid. Om dit goed te kunnen doen is vaak meer nodig dan alleen een maatwerkvoorziening en is het bij elkaar brengen van verschillende financieringspotjes soms nodig. De gedeelde aanname is dat door middel van innovatie en experimenteren met financiering over de huidige domeingrenzen heen de inwoners beter ondersteund kunnen worden, maar dat het ongewis is welk effect dit heeft op de kosten. Aanwezigen gaven aan voorstander te zijn van het zoeken naar nieuwe manieren van ondersteunen en financieren.

Langer zelfstandig wonen

Het gesprek over ondersteuning aan ouderen die langer thuis blijven wonen werd ingestoken aan de hand van de vraag of investeren kortdurend verblijf ten behoeve van het ontzorgen van de mantelzorger een ambitie is die gesteund wordt. Uit de gesprekken bleek dat deze insteek te smal werd bevonden en dat het vooral van belang is te verkennen wat ouderen en hun mantelzorgers zelf willen, welke verbindingen gemaakt kunnen worden met de zorgverzekeraars en dat er rond dit onderwerp verbinding gezocht moet worden met bijvoorbeeld de woonagenda's en de regionale groeiagenda.